
NOVA DRŽAVNA POLITIKA RUSIJE I NEKIH EUROPSKIH DRŽAVA PREMA VJERSKIM SEKTAMA

Zoran Milošević, Sarajevo

UDK: 289 ; 298
Pregledni članak
Primljeno 4/2007.

Sažetak*

Ruska Federacija, ali i niz europskih država započele su svojevrsnu reviziju pogleda na djelovanje netradicionalnih, inozemnih religijskih organizacija, u narodu poznatih pod nazivom sekte. U Ruskoj je Federaciji zabranjen rad sekte Aum Šinrikjo (Aum Shinrikyo), a u gradu Moskvi djelatnost Jehovinih svjedoka. U Francuskoj su zabranjeni Red Sunčeva hrama i tzv. Scijentistička crkva, dok Italija prati i kontrolira rad okultnih religioznih organizacija. Ovim novim koracima zajednička je spoznaja da neke religiozne organizacije (sekte) pridonose destabilizaciji društva, pojačanom kriminalu i narkomaniji, te promjeni kulturnog obrasca i nacionalnog mišljenja, kao i političkoj destabilizaciji društva i države. Povrh toga, veća se pozornost pridaje zlostavljanju djece i obitelji te nepoštivanju zakona o radu.

Ključne riječi: religiozne organizacije, sekte, sigurnost, društvo, vrijednosti, Rusija, Francuska, Italija.

Od godine 1997. državni organi Ruske Federacije počinju organizirano pratiti rad "inozemnih religioznih organizacija",¹ a godine 2000. spoznaje o tom pitanju unesene su u *Koncepciju nacionalne sigurnosti i suprotstavljanja religioznom ekstremizmu Ruske Federacije*. Osim toga, pravosudni su organi Rusije pripremili unikatnu analizu o djelatnosti "netradicionalnih religioznih udruženja na teritoriju Ruske Federacije", a Ministarstvo obrazovanja je ovaj dokument (Br. 549/28-16) s potpisom zamjenika ministra Čepurniha prosljedilo svim obrazovnim subjektima u državi.

* Napomena Uredništva: Autor je članak izvorno napisao na srpskom jeziku. Ovdje je prilagođen hrvatskom jezičnom standardu.

¹ Pojam je uvela *Koncepcija nacionalne sigurnosti i suprotstavljanju religioznom ekstremizmu u Ruskoj Federaciji*, koju je donio predsjednik V. Putin, 10. siječnja 2000. godine.

U toj analizi Ministarstva pravosuđa među ostalim se navodi da na prostoru Ruske Federacije "inozemne religiozne organizacije" (sekte) nanose štetu pojedincima, društvu i samoj državi.² Pod utjecaj različitih sekta potpao je značajan broj stanovnika Rusije. Primjerice, munovci i scijentolozi kontroliraju po deset tisuća ljudi, a Jehovini svjedoci stotinu tisuća. Prema ruskim neslužbenim podatcima u samoj je Rusiji oko milijun ljudi uključeno u rad oko 700 sekta, a od tog broja samo ih je u Moskvi oko 40 tisuća. Sekte imaju sasvim konkretne ciljeve, a, kako se navodi u *Koncepciji*, došle su iz inozemstva da unesu raskol u rusko društvo i izmijene nacionalni obrazac mišljenja i stila života. "Iz inozemstva se pomaže rad ekstremista, usmjerenih na to da unesu raskol u tradicionalno, za Ruse pravoslavlje, islam, budizam i judaizam, kako bi se izazvala snažna unutrašnja konfesionalna konfrontacija s masovnim protupravnim ponašanjem i izgređima."³ Ovi netradicionalni religijski pokreti posebno nasrću na djecu, pa je tako u Vladivostoku sekta Amanda Marga pokušala osnovati dječji vrtić.⁴ Novac za taj projekt došao je iz inozemstva. Moonova Crkva ujedinjenja u Ruskoj Federaciji radi pod okriljem Federacije žena (Žene za mir u svijetu). Članovi sekta preko učitelja članova organizacije provode propagandu svojih religioznih ideja među učenicima, bez obzira na zabranu takvog rada. Njihova djelatnost primijećena je i među studentskom omladinom.

Druga inozemna religiozna organizacija, Kristova crkva,⁵ provodi misionarsku djelatnost uz pomoć tečajeva stranih jezika.

U sjeverozapadnim regijama Rusije aktivno djeluje Svjetsko duhovno sveučilište *Brahma Kumaris*, koji se za pokrivanje svoje djelatnosti koristi UNESCO-vim projektom Međunarodna godina kulture mira, ali i obrazovnim i kulturnim programima.

U središnjoj Rusiji zapažena je ponovna aktivizacija djelatnosti međunarodne religiozne organizacije Armija spasa. Njihovi adeпти se trude da prošire svoj utjecaj na omladinu i vojnike. Službeno, ova sekta predstavlja evangelističku protestantsku granu

² Тайные цели новых религий на территории России, http://www.pravoslavie.ru/journal/society/pismo_ministra?htm.

³ Isto (podvlačenje Z. M.).

⁴ Как защитить вашего ребенка?, Сборник статей, Даниловский благовестник, Москва 2003.; К. В. Кислюк, О. Н. Кучер, *Религиоведение*, Феникс, Ростов-на-Дону/Торсинг, Харьков, 2003, стр. 436 – 469.

⁵ Ova sekta je bila iznimno aktivna na prostoru bivše Jugoslavije, posebno za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini i do bombardiranja SR Jugoslavije, odnosno Srbije. Poslije toga njezin rad je odjednom prestao.

kršćanske crkve, a zapravo je militarizirana religiozna organizacija s izraženim hijerarhijskim ustrojstvom. Armijom spasa rukovodi se iz inozemstva, a iz istih izvora potječu i financije.

Prema mišljenju ruskih eksperata cilj djelatnosti inozemnih sekti u sferi obrazovanja jest da razbije, nacionalnu svijest te snizi razinu otpora prema destruktivnim religioznim organizacijama.⁶

Analiza ciljeva i želja inozemnih nevladinih i religioznih organizacija na teritoriju Ruske Federacije pokazala je da niz stranih država želi iskoristiti sferu obrazovanja za stvaranje dugotrajnog kanala utjecaja na omladinu, kako bi je trajno "inficirali" zapadnim vrijednostima.

Predstavnici ovakvih inozemnih organizacija - poput Jehovinih svjedoka, Crkve ujedinjenja, Scijentističke crkve (Humanitarnog centra Habarda), Istinske pravoslavne crkve, Kristove crkve (Bostonski pokret), Aum Šinrikjo, Crkve Isusa Krista svetaca posljednjih dana (Mormoni), Novoapostolske crkve skupine "sotonista" i drugih (svih oko 700) - *koriste, zapravo, religiju, obrazovne i kulturne projekte i inicijative s ciljem prikupljanja informacija o Rusiji, istodobno noseći plamen separatističke ideologije u odnosu na središnju državu.*⁷

⁶ Олеся Николаева, *Православие и свобода*, Москва, 2002, стр. 57 и 344.

⁷ Takav primjer su i Visarionci. Iako Visarionci nisu u potpunosti inozemna sekta, jer je njihov "osnivač" Rus, Sergej Anatoljevič Torop, rođen 1961. godine u Krasnodaru, ona je, ipak, ovdje uvrštena zbog izvora financiranja i načina funkcioniranja. Naime, *sīte* ove organizacije uređuje se i objavljuje u SAD-u, a novac potječe od američkih donacija. Prema ruskim istraživačima život pripadnika ove sekte odvija se strogo u komuni i s primjenom ekstremnog vegetarijanstva u prehrani (bez mlijeka i mliječnih proizvoda). Svaki kontakt s vanjskim svijetom je zabranjen, kao i čitanje knjiga, novina, slušanje radija, gledanje televizije.

Stvarni cilj Visarionaca, dakle, nije religija i "spasenje" ljudi nego izvođenje jednog eksperimenta. Naime, sekta je od SAD-a primila desetak velikih novčanih donacija kako bi provela eksperiment pod nazivom "Preživljavanje ljudi u uvjetima socijalnih i prirodnih kataklizmi", čiji je smisao provjeriti može li čovjek izdržati život u sredini kakva je Sibir, bez mesa i mlijeka, na soji i biljnoj masti. To je i razlog zašto Sergej A. Torop iscrpljuje svoje sljedbenike vegetarijanskom prehranom.

Istina o Visarioncima izišla je na vidjelo kada se jedan siromašni Rus obratio za pomoć, kad je njegova žena s dvoje male djece nakon što je samo jednom čula Visariona započela dijetalnu prehranu djece (davala im je samo ovas i pšenicu – u sirovom stanju), a poslije nekoliko dana je napustila obitelj, ostavivši pismo sljedećeg sadržaja: "Odlazim radi stvaranja novog društva i produženja ljudskog roda koji će živjeti u XXI. stoljeću. Uskoro će nastati kraj svijeta i mi više nećemo disati na usta, već na kožu..." Vidi: Андрей Полинский, Российского

Stranci se koriste svim sredstvima za učvršćivanje svojih pozicija u državnim organima Rusije i subjektima Ruske Federacije. U mnoštvu općina koje su pod njihovim utjecajem kalemi se religiozni fanatizam, ekstremizam, propagira se asocijalnost, nepoštivanje ustavnih obveza, te nanosi šteta psihičkom i fizičkom zdravlju ljudi.⁸

Misionarske organizacije potpuno su usmjerene na stvaranje, naravno među ruskim stanovništvom, uvjeta za potpunu zamjenu "socijalno-psihološkog obrasca", po kojem je sve bolje od tisućugodišnje tradicije i vrijednosti ruske kulture i države, sve bolje od ruskog nacionalnog identiteta, sve bolje od ljubavi prema ruskoj državi i domovini, itd.

Od islamskih organizacija ovog profila spominju se samo Vehabiti, koji među muslimanima Rusije zagovaraju antisocijalne i antidržavne ideje.

Osim ove akcije Ministarstava pravosuđa i obrazovanja Ruske Federacije potrebno je spomenuti da je problem "inozemnih religioznih organizacija" (sekti) obrađen i u *Koncepciji nacionalne sigurnosti i suprotstavljanja religioznom ekstremizmu u Ruskoj Federaciji* iz 1997. i 2000. godine. *Koncepcija* je osnovni dokument kojim se izlažu pogledi rukovodstva države na očuvanje sigurnosti ljudi, društva i države od ugrožavanja iz zemlje i inozemstva.

U prvoj *Koncepciji*, onoj iz 1997. godine, postojao je stav o "važnoj ulozi Ruske pravoslavne crkve i crkava drugih konfesija u očuvanju duhovnih vrijednosti", a o sektama je ondje pisalo: "...neophodno je pratiti destruktivnu ulogu različitih religioznih sekta, koje nanose značajnu štetu duhovnom životu ruskog društva i koje, same po sebi, predstavljaju stalnu opasnost za život i zdravlje građana Rusije. Sekte se koriste i kao paravan za protupravnu djelatnost."⁹ Nova *Koncepcija* promijenila je naglasak, te ovaj dio glasi: "Nacionalna sigurnost Ruske Federacije zahtijeva da se zaštititi kulturno i duhovno naslijeđe, povijesna tradicija i norme društvenog života... državna je politika obvezna da u oblasti duhovnog i socijalnog odgoja stanovništva iskoristiti i zabranu korištenja elektroničkih sredstava masovne komunikacije

лжехриста финансируют из США, http://www.pravoslavie.ru/journal/society/vicc_sekt.htm.

⁸ Тайные цели новых религий на территории России, http://www.pravoslavie.ru/journal/society/pismo_ministra?htm.

⁹ Павел Чинилин, Концепция национальной безопасности Российской Федерации и противодействие религиозному экстремизму, <http://iriney.vinchi.ru/legal/001.htm>.

za programe u kojima se propagira nasilje... također, mora u sebi sadržavati i suprotstavljanje negativnom utjecaju inozemnih religioznih organizacija i misionara.”¹⁰ Razlika je očita. Ako je godine 1997. nacionalna sigurnost imala zadaću očuvanja duhovnosti i kulture, koja je zadaća bila društveno-državna, *Koncepcija* iz godine 2000. smatra da je to funkcija državne politike. Nova se *Koncepcija* opredjeljuje i za sam objekt od koga stiže opasnost. Umjesto sekta to su inozemne religiozne organizacije.¹¹

Inače, u sklopu šire nauke o religiji¹² u Rusiji se sekte stalno proučavaju. Također, izdvojen je i poseban predmet nauka o sektama (*sektovedenie*), koji na zapadnim sveučilištima odgovara predmetu novi religiozni pokreti. Nauka o religiji, posebno nauka o sektama razlikuje nekoliko vrsta sekta: *poslijeratni eklektičari* (Scijsentološka crkva, Moonova Crkva ujedinjenja), *pseudohinduističke sekte* (Hare Krišana, Transcendentalna meditacija, Tantra-Sangha, Šri Činmoj [Sri Chinmoy] Brahma Kumaris, Sai Baba, Ošo Radžniš [Osho Radznish], Iskustvo života, Sahadža joga), *pseudobiblijske* (Obitelj, Kristova crkva, Neopedesetnici), *postsovjetske* (Anastasija, Belo bratstvo, Visarionovci, Sekta Adamita), *okultne* (Antropozofija / Waldorfska pedagogija, Astrologija, Neokabalistika, Kult Čing Haj [Ching hai], Nova Akropola, New age, Rerihijanstvo, Sotonisti, Teozofija, Falungun), *pseudopravoslavne sekte* (učenje svećenika Anatolija Harmajeva, Georgija Kičetova, Apričnoe bratstvo, Klub samoubojica...), *komercijalne, pedagoške, pseudo-iscjeliteljske i psiho-kultovi*.

ZABRANA RADA JEHOVINIM SVJEDOCIMA U MOSKVI

Na primjenu *Koncepcije* u ruskom se društvu, barem kad su u pitanju Jehovini svjedoci, čekalo četiri godine. Naime, Galovinski

¹⁰ Isto.

¹¹ Vidi: Кривельская Н. В., *Секта: угроза и поиск защиты*, Фонд “Благовест”, Москва, 1999.

¹² Na prostoru bivšeg Sovjetskog Saveza ukorijenila su se dva sveučilišna kolegija koja izučavaju područje religije. To je *znanost o religiji i sociologija religije*. Vidi: Zoran Milošević, “Nauka o religiji” u Belorusiji – između marksističke tradicije i zahteva savremenosti, u: Zbornik radova sa naučnog skupa Tradicija i savremenost, Banja Luka, 4-6. novembar 2004., Banja Luka, 2004., str. 805-822.

regionalni sud, sjevernog administrativnog okruga grada Moskve, na osnovi tužbe javnog pravobranitelja donio je 26. ožujka 2004. godine presudu kojom se “*zabranjuje dalji rad religiozne organizacije ‘Religiozna općina Jehovinih svjedoka’ u gradu Moskvi*”. Obrazloženje ove presude zanimljivo je pravno i znanstveno štivo. Presuda je, drugim riječima, dobar znanstveni rad.

Javni je pravobranitelj u tužbi zahtijevao zabranu rada Jehovinih svjedoka u Moskvi iz sljedećih razloga:

- širenja vjerske nesnošljivosti;
- aktivnosti na propagiranju ekstremizma;
- propisivanja svojim članovima ponašanja koja dovode do razaranja obitelji, ugrožavanja ličnosti, prava i sloboda građana, sklonosti samoubojstvu, odbijanja medicinske pomoći radi vjerskih uvjerenja, poticanja na neizvršavanje zakonom propisanih građanskih obveza i uvlačenja djece u rad religiozne organizacije;
- narušavanja Ustava Ruske Federacije te federalnih zakona i propovijedanja ponašanja suprotnih zakonu;
- negativnog utjecaja na psihičko zdravlje pojedinaca;
- narušavanja prava na privatnost;
- provođenja agresivnog prozelitizma;
- izbjegavanja plaćanja rada svojim članovima;
- propagande protiv služenja vojnog roka, i to i klasičnog i alternativnog;
- poticanja članova da ne poštuju zastavu i himnu države.¹³

Nakon saslušanja svjedoka i ekspertnih komisija (u njihovom sastavu bili su sociolozi i sociolozi religije, lingvisti, psiholozi, književnici i psihijatri) odlučeno je da se zabrani daljnji rad Jehovinih svjedoka u Moskvi. Ono što je, međutim, zanimljivo jesu potresni iskazi svjedoka i, nakon toga, sa sudske strane, isticanje članaka zakona koji su prekršeni (Ustav Ruske Federacije, Obiteljski zakon Ruske Federacije, Radni kodeks RF, Osnovni zakon RF o očuvanju zdravlja građana).¹⁴

U obrazloženju presude o zabrani djelovanja Jehovinih svjedoka u Moskvi posebno su zanimljivi, kako smo naveli, zakoni koji su prekršeni.

¹³ Решение Именем Российской Федерации, 26 марта 2005. Гловинский районный суд Северного АО г. Москвы в составе: председательствующего федерального судьи Дубинской В. К, <http://iriney.ru.sects/witnessnews049.htm>.

¹⁴ Upor.: Žosi Dojon, *Bila sam Jehovin svjedok*, Kalenić, Kragujevac, 1987.; *Raspravljanje na temelju Pisma*, Bruklin, 1991.; Renata Sprung, *Jehovini svjedoci – zatvor bez zidova*, Beli anđeo, Šabac, 1998.

1. Prekršen je čl. 23. Ustava Ruske Federacije, koji jamči pravo na život, osobnu i obiteljsku privatnost. Naime, Jehovini svjedoci su dopuštali da se ugrozi osoba, pravo i sloboda građana.

2. Prekršen je članak 38. Ustava RF, koji roditeljima jamči pravo i obvezu odgoja djece. Naime, Jehovini svjedoci su najčešće bez suglasnosti jednog od roditelja (onog koji nije član) organizirali religiozno i građansko odgajanje djece.

S tim u vezi prekršeni su i međunarodni zakoni, točnije Konvencija o pravima djeteta. Naime, majke koje su postajale članice Jehovinih svjedoka zapostavljale su hranjenje djece i skrb o djeci u korist rada za organizaciju, često izlažući svoju djecu i fizičkom i mentalnom nasilju.

Također, Jehovini svjedoci zabranjivali su djeci proslavu rođendana, sudjelovanje u školskim i dječjim privatnim igrama, posjete u muzejima i drugim kulturnim ustanovama, što je narušavanje njihovih prava na zdrav razvoj.

3. Jehovini svjedoci prekršili su i Zakon o radu Ruske Federacije, šaljući članove organizacije na rad u druga mjesta, pri čemu im nisu osiguravali odgovarajuću novčanu naknadu, a nije poštovana ni njihova profesija kao ni radno vrijeme. Istodobno, prisiljavali su članove organizacije na dodatni rad, što je kršenje prava građana.

4. Jehovini svjedoci su kao organizacija poticali svoje pripadnike na samoubojstvo, zabranjivanjem primanja krvi u slučaju bolesti.

5. U učenju Jehovinih svjedoka, prema nalazima psihijatarata, ima elemenata koji mogu dovesti do neurotizacije i depresivnih stanja pripadnika sekte, kao i psihičkog rastrojstva. Isto tako, u učenju Jehovinih svjedoka postoje pogledi i ideje koje podcjenjuju druge religije.

6. Jehovini su svjedoci raspaljivali religijsku, socijalnu i nacionalnu nesnošljivost povezanu s nasiljem ili pozivanjem na nasilje, što je sud dokazao.

7. Jehovini svjedoci stalno su poticali svoje pripadnike na neposlušnost u odnosu na zakone Ruske Federacije (pozivali su ih da ne služe vojni rok, podcjenjivali i ismijavali državne simbole – zastavu i himnu, zabranjivali im da slave državne praznike). Sud je utvrdio da je i to točno.

Osim zabrane djelovanja Jehovinih svjedoka u Moskvi, u Ruskoj Federaciji zabranjen je i rad sekte Aum Šinrikjo,¹⁵ poznate po upotrebi bojnog otrova u tokijskom metrou, kada je nastradao velik broj ljudi. Ostale "inozemne vjerske organizacije" još nisu došle na udar, premda se prikupljaju podatci o radu nekih među njima, poput Scijentološke crkve, koja je već zabranjena u Njemačkoj i Francuskoj.¹⁶ U taj je posao uključena Federalna služba sigurnosti (bivši KGB), koja je dio svojega kadra nizom tečajeva osposobila za taj rad.¹⁷ Rezultati rada Službe sigurnosti tek će se vidjeti.

Ovakvu djelatnost u Rusiji kada je riječ o "inozemnim religijskim organizacijama", ne odobravaju Sjedinjene Američke Države. Naime, 2. svibnja 2000. godine, američka Komisija za vjerske slobode u svijetu kritizirala je ruski zakon iz 1997. godine o slobodi savjesti i religioznim organizacijama. Komisija je administraciji i Kongresu SAD-a predložila da poduzmu niz mjera protiv Ruske Federacije zbog navodnog kršenja prava u oblasti vjerskih sloboda i vjerske tolerancije.¹⁸

SEKTE I DRŽAVA

Da se iza pojave mnoštva sekti krije određena politika, nije tajna. Međutim, davanje slobode da se krene u takvu djelatnost otvorilo je mogućnost i za aktivnosti raznih mešetara i bolesnih ljudi. Prvi nagovještaj da sekta može pridonijeti masovnom samoubojstvu ili ga poticati dogodio se 18. studenoga 1978. godine, u selu Jonestownu u Gvajani, gdje su američki građani članovi

¹⁵ Premda je u Ruskoj Federaciji sekta Aum Šinrikjo zabranjena, ona i dalje djeluje. Tako su mediji zabilježili događaj da je jedno cijelo selo prešlo u ovu sektu. Vidi: Целая деревня перешла под контроль запрещенной в России секты "Аум Синрике", http://www.pravoslavie.ru/news/02_28/3htm.

¹⁶ Запрещенная во Франции секта Сайентологии пытается оправдаться в Европейском суде, http://www.pravoslavie.ru/news/06_12/13htm. Scijentološku crkvu francuski je sud zabranio kao jednu od "najopasnijih militarističkih sekti koje djeluju u Francuskoj". Sekta je prodirala u mnoge sfere društvenog života, u sustav obrazovanja, zdravstvene ustanove, organe pravosuđa itd. Sekta se, također, u svom radu na pridobivanju novih članova koristila psihološkim pritiscima i psihotronim supstancijama. Ovu sektu, prema mišljenju Francuske, snažno podržava vlada SAD-a.

¹⁷ ФСБ против сектантов, <http://www.pravoslavie.ru/news/010806/11htm>.

¹⁸ Вашингтон обеспокоен ограничением деятельности сект в России, http://www.pravoslavie.ru/news/05_06/10htm.

sekte Narodni hram Jima Jonesa, njih 914, počinili masovno samoubojstvo.¹⁹ Potom se dogodio pravi mali rat, koji je trajao 50 dana (počeo je 19. travnja 1993. godine), između policije američke savezne države Teksasa i pripadnika sekte Loza Davidova, kojom prilikom je 90 članova sekte (među kojima 25 djece) počinilo samospaljivanje. Već sljedeće, 1994. godine (5. listopada) Europa je osjetila destruktivnu djelatnost sekti, kada je 48 pripadnika Reda Sunčeva hrama također počinilo samospaljivanje. Događaj se zbio u Švicarskoj, u kantonu Wallis.

Godine 1995., krajem prosinca, u francuskim Alpama kod sela Saint Pierre de Perin u ritualnom je obredu umrlo 16 ljudi, među njima i troje djece. U Kanadi je 22. ožujka 1997. godine u Saint-Casimiru (provincija Québec) u toku ritualnog samoubojstva život izgubilo pet pripadnika Reda Sunčeva hrama.

Godine 1997., 26. ožujka, u San Diegu u Kaliforniji, SAD, 39 ljudi je počinilo samoubojstvo. Poslije se ustanovilo da su svi bili pripadnici sekte Nebeska vrata i da su sebi oduzeli život na zahtjev sekte, uzimanjem velike doze fenobarbitala.

Također, 2000. godine, 17. ožujka, u gradiću Kanungu u Ugandi više od 500 ljudi počinilo je samoubojstvo paljenjem hrama. Sekta ih je učila o skorom kraju svijeta.²⁰

Među prvim državama u Europi koje su reagirale na aktivnosti sekti bila je Francuska. Posljedica je bila donošenje Zakona o kontroli religijskih skupina 2001. godine.²¹ Prema tom zakonu, država može zabraniti sve one sekte koje se u svom radu služe "mentalnim šikaniranjem" i "pranjem mozga".²² Radu na Zakonu prethodio je rad stručnjaka (Međuministarsko povjerenstvo za borbu protiv sekti) opunomoćenih od svih ministarstava francuske vlade, koji su nakon dvije godine rada predali francuskom premijeru Lionelu Jospinu rezultate svojega istraživanja; kao glavni kandidati za zabranu pojavile su se sekte Red Sunčeva hrama i tzv. Scijentistička crkva.

¹⁹ Zoran Milošević, *Verske sekte i kultovi*, Beli anđeo, Šabac, 1997.; usp. Zoran D. Luković, *Verske sekte i pravoslavlje*, četvrto dopunjeno izdanje, IF Arhiepiskopije Beogradsko-Karlovačke/Draganić, Beograd, 2003.

²⁰ Около 500 сектантов покончили жизнь самоубийством на западе Уганды, http://www.pravoslavie.ru/news/20_03/12htm.

²¹ Парламент Франции одобрил закон о контроле над религиозными группами, <http://www.pravoslavie.ru/news/010528/18htm>.

²² Франция запретила деятельность религиозных сект, http://www.pravoslavie.ru/news/06_26/06htm.

Francuski zakon o sektama predviđa da se one mogu zabraniti ako svjesno ili nesvjesno utječu na život, fizičku ili psihičku cjelovitost čovjeka, izlažu opasnostima čovjeka, nasrcu na njegovu slobodu i dostojanstvo, a posebno ako opasnostima izlažu maloljetne osobe. Nadalje, sekte se mogu zabraniti ako obavljaju nelegalnu medicinsku i farmaceutsku praksu, kao i ako se koriste promidžbom temeljenom na laži, prijevari i falsifikatu.²³

Pravno reguliranje djelatnosti sektu poduzeo je i talijanski parlament, koji je formirao posebnu parlamentarnu komisiju za to pitanje. *Talijansko društvo i država*, kako je priopćilo Ministarstvo obrazovanja te države, *ima najviše problema s društvima, kružocima i slobodnim organizacijama okultnog korijena koje su odgovorne za porast narkomanije i kriminala, umanjivanje uspjeha djece u školama i fakultetima, te povećani broj obiteljskih drama.*²⁴ Od travnja 1998. godine Ministarstvo unutarnjih poslova Italije počelo se baviti sektama. U okviru Ministarstva formiran je specijalni odjel za praćenje okultnih religioznih organizacija. Odjel je utvrdio da je više od 83 tisuće Talijana učlanjeno u 137 različitih "magijskih organizacija", pri čemu je polovica njih tim organizacijama pristupila u posljednjih 20 mjeseci.²⁵

U to je vrijeme talijanska policija otvorila 8500 dosjea sljedbenika okultnih sektu koje se u svom radu koriste metodama suprotnim talijanskim zakonima, uključujući i nasilno zadržavanje pojedinih osoba u objektima pod kontrolom okultista. Poseban dio policijskih izvješća bavi se sotonistima (pripadaju okultnoj religiji), koji su u velikim talijanskim gradovima odgovorni za oskvrnuća grobova i crtanje svojih simbola po pročeljima zgrada i prijevoznim sredstvima.²⁶ Policija je u Torinu, Bologni i drugim gradovima zadržala desetke mladih ljudi koji su pravili neredu po gradu i jedva stajali na nogama zbog konzumiranja droge. Radi se o pripadnicima organizacije Djeca Sotone.²⁷

²³ Vidi: Закон Франции о предупреждении и пресечении сектантских течений, ущемляющих права и основные свободы человека, 2001 г., <http://iriney.vinchi.ru/legal/010.htm>.

²⁴ Комиссия итальянского парламента займется сектами, http://www.pravoslavie.ru/news/05_15/06htm.

²⁵ *Isto*.

²⁶ Upor.: Zoran Milošević, *Okultizam – državna religija?*, SPCO, Brčko, 2002. В. И. Вермечук, *Социология религии*, Юнити, Москва, 2004, стр. 173-213.

²⁷ Комиссия итальянского парламента займется сектами, http://www.pravoslavie.ru/news/05_15/06htm.

Nešto drugačiji pristup problematici sektu ima Austrija. Ona je 9. siječnja 1998. godine donijela Zakon o pravnom položaju općina religijskog korijena. Zahtjev za pravno priznavanje religijske organizacije podnose Saveznom ministarstvu obrazovanja i kulture, a da bi dobile status pravne osobe, moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

- da imaju najmanje 300 članova (u Rusiji je to 6000) s boravkom u Austriji, a da istodobno nisu članovi neke druge religijske konfesije, crkvene općine, crkve ili religijske organizacije;
- da se njihovo vjersko učenje razlikuje od vjerskog učenja svih drugih vjeroispovijesti, religijskih općina, crkava ili religijskih organizacija;
- vjersko učenje i praksa organizacije koja želi status pravne osobe ne smije biti u sukobu s interesima društvene sigurnosti i društvenog poretka i zdravlja, s pravima i slobodama čovjeka općenito prihvaćenima u demokratskom društvu;
- posebno ne smiju biti u sukobu s najvažnijim zakonima, utjecati na psihički razvoj omladine, narušavati psihologiju ličnosti ili se koristiti psihoterapeutskim metodama za širenje vjerskog učenja.²⁸

Jasno je da ovom metodom država Austrija zadržava velika prava u ovoj oblasti, no kako će se Zakon primjenjivati tek ostaje vidjeti.

Slične su inicijative zapažene i u Švicarskoj,²⁹ kao i u Italiji od 1998. godine, odnosno nakon samoubojstva pripadnika sekte Red Sunčeva hrama.

U Poljskoj je organizirana akcija *Godina bez sektu*, koju je pokrenulo Svepoljsko povjerenstvo zaštite od sektu. Povjerenstvo na ulicama dijeli letke s osnovnim informacijama kako se zaštititi od sektaškog vrbovanja. Isto tako poljsko je Ministarstvo unutarnjih poslova osnovalo poseban odjel za borbu protiv religijskih sektu. "Temeljna zadaća odjela je skupljanje i analiza informacija o djelatnosti sektu, razrada preventivnih programa, rad s mladima kako bi se zaštitili od religioznim prohibista." Jedan od prvih zadataka tog policijskog organa jest sastavljanje popisa sektu koje su prisutne u Poljskoj.³⁰

²⁸ Федеральный закон Австрии, <http://iriney.vinchi.ru/legal/004.htm>.

²⁹ Противосектантские законодательные инициативы в Швейцарии, <http://iriney.vinchi.ru/legal/004.htm>.

³⁰ В Польше разворачивается борьба с сектами, http://www.pravoslavie.ru/news/07_17/17.htm.

ZAKLJUČAK

Kada se danas sagleda stanje na području vjerskih prava i sloboda, odnosno zaštite građana od djelovanja destruktivnih i totalitarnih sekti, zapaža se da su pojedine države napravile u tom pogledu značajan pomak (Rusija, Bjelorusija,³¹ Francuska, Njemačka, Italija, Austrija i dr.), ali da u srpskim zemljama toga još nema. Svakako da ovome pridonosi poseban politički status Srbije i Crne Gore, te Republike Srpske u svjetskim okvirima (dežurno sumnjivo lice). Nesigurna vlast stalno čeka da joj se svaki potez odobri iz inozemstva, bez obzira što čekanje ili ponašanje po diktatu štetno utječe na građane. Tome pridonose i društvene znanosti, posebno veći dio sociologa,³² koji se žalbama građana o destruktivnom i totalitarnom djelovanju nekih sekti, te znanstvenicima i istraživačima iz drugih sfera društvenih znanosti, pa i onima s amaterskim predznakom, suprotstavljaju pričom da sekte nikome ne štete, da su njihova prava neosporna, a prava pravoslavnih sporna.³³ Upravo tako je bilo i u sudskom postupku za zabranu rada Jehovinih svjedoka u Moskvi. Od svih članova ekspertne komisije samo su sociolozi iznijeli drugačije mišljenje, tj. mišljenje u korist Jehovinih svjedoka.³⁴

Na sreću, svjetska kretanja u ovome području govore da taj dio sociologa nije u pravu. Ostaje, međutim, činjenica da su mnoge druge struke prije i bolje zapazile kretanja u oblasti vjerskih sekti nego oni koji su po prirodi posla trebali prvi reagirati.

³¹ Bjelorusija je razvila specifičnu metodu obrane od sekti. Naime, svi oni misionari koji nisu poštovali zakonsku regulativu protjerani su iz države. Na primjer, 2004. godine protjerana su iz zemlje dva mormonska misionara, inače građani SAD-a. U svom misionarskom radu krili su se iza službeno registrirane humanitarne organizacije *Sofija*. Oni su na sastancima širili vjersku literaturu, skupljali vjernike. Godine 2001. zbog istih je razloga protjerano troje američkih građana. Vidi: Двое граждан США депортированы из Белоруссии за незаконную миссионерскую деятельность, <http://www.pravoslavie.ru/цги-бин/нењс.цги?итем=2р041026103057>.

³² Vidi: Dragoljub B. Đorđević, *Proroci "nove istine": Sekte i kultovi – Šta treba da znamo o novim religioznim pokretima?*, JUNIR/Društvo za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine, Niš, 1998.; Ivan Cvitković, *Religije suvremenog svijeta*, treće izdanje, DES, Sarajevo, 2005., str. 318.; Ivan Cvitković, *Sociološki pogled na naciju i religiju*, DES, Sarajevo, 2005.; Ivan Cvitković, *Sociologija religije*, treće izdanje, DES, Sarajevo, 2004.

³³ Zoran Milošević, *Sekte i demokratija*, Viša hemijsko-tehnološka škola. Šabac, 1999., str. 5-33; Zoran Milošević, *Verske sekte i liberalna demokratija, Srpske organske studije*, br. 1-2, Beograd, 2001., str. 31-43.

³⁴ Ajlin Barker, *Novi religiozni pokreti*, Zograf, Niš, 2004.

Nakon svega rečenog sada bi trebalo ohrabriti domaće političare da počnu štiti svoje građane, ali i duhovnost i kulturu koja je imanentna srpskom narodu.

Literatura:

- Вашингтон обеспокоен ограничением деятельности сект в России, http://www.pravoslavie.ru/news/05_06/10htm.
- Barker, Ajlin: Novi religiozni pokreti, Zograf, Niš, 2004.
- Вермечук, В. И.: *Социология религии*, Юнити, Москва, 2004.
- Dojon, Žosi: Bila sam Jehovin svedok, Kalenić, Kragujevac, 1987.
- Đorđević, Dragoljub B.: Proroci “nove istine”: Sekte i kultovi – Šta treba da znamo o novim religioznim pokretima?, JUNIR/Društvo za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine, Niš, 1998.
- Закон Франции о предупреждении и пресечении сектантских течений, ущемляющих права и основные свободы человека, 2001 г., <http://iriney.vinchi.ru/legal/010.htm>.
- Запрещенная во Франции секта Сайентологии пытается оправдаться в Европейском суде, http://www.pravoslavie.ru/news/06_12/13htm.
- Как защитить вашего ребенка?*, Сборник статей, Даниловский благовестник, Москва 2003.
- Кислюк, К. В./ Кучер, О. Н.: *Религиоведение*, Феникс, Ростов-на-Дону/ Торсинг, Харьков, 2003.
- Кривельская Н. В., *Секта: угроза и поиск защиты*, Фонд “Благовест”, Москва, 1999.
- Комиссия итальянского парламента займется сектами, http://www.pravoslavie.ru/news/05_15/06htm.
- Luković, D. Zoran: Verske sekte i pravoslavlje, četvrto dipunjeno izdanje, IF Arhiepiskopije Beogradsko-Karlovačke/Draganić, Beograd, 2003.
- Milošević, Zoran: Verske sekte i kultovi, Beli anđeo, Šabac, 1997.
- Milošević, Zoran: Sekte i demokratija, Viša hemijsko-tehnološka škola. Šabac, 1999.
- Milošević, Zoran: Verske sekte i liberalna demokratija, Srpske organske studije, br. 1 – 2, Beograd, 2001.
- Milošević, Zoran: Okultizam – državna religija?, SPCO, Brčko, 2002.
- Milošević, Zoran: “Nauka o religiji” u Belorusiji – između marksističke tradicije i zahteva savremenosti, Zbornik radova sa naučnog skupa Tradicija i savremenost, Banja Luka, 4-6. novembar 2004., Banja Luka, 2004.
- Milošević, Zoran: Rusko pitanje danas, Institut za političke studije, Beograd, 2006.
- Николаева, Олеся: *Православие и свобода*, Москва, 2002.
- Около 500 сектантов покончили жизнь самоубийством на западе Уганды, http://www.pravoslavie.ru/news/20_03/12htm.

- Парламент Франции одобрил закон о контроле над религиозными группами, <http://www.pravoslavie.ru/news/010528/18htm>.
- Противосектантские законодательные инициативы в Швейцарии, <http://iriney.vinchi.ru/legal/004.htm>.
- Полынский, Андрей: Российского лжехриста финансируют из США, http://www.pravoslavie.ru/journal/society/vicc_sekt.htm.
- Решение Именем Российской Федерации, 26 марта 2005. Гловинский районный суд Северного АО г. Москвы в составе: председательствующего федерального судьи Дубинской В. К, <http://iriney.ru.sects/witnesslnews049.htm>.
- Raspravljanje na temelju Pisma, Bruklin, 1991.
- Sprung, Renata: Jehovini svedoci – zatvor bez zidova, Beli anđeo, Šabac, 1998.
- Тайные цели новых религий на территории России, http://www.pravoslavie.ru/journal/society/pismo_ministra?htm.
- Федеральный закон Австрии, <http://iriney.vinchi.ru/legal/004.htm>.
- Франция запретила деятельность религиозных сект, http://www.pravoslavie.ru/news/06_26/06htm.
- ФСБ против сектантов, <http://www.pravoslavie.ru/news/010806/11htm>.
- Целая деревня перешла под контроль запрещенной в России секты “Аум Синрике”, http://www.pravoslavie.ru/news/02_28/3htm.
- Cvitković, Ivan: Religije suvremenog svijeta, treće izdanje, DES, Sarajevo, 2005.
- Cvitković, Ivan: Sociološki pogled na naciju i religiju, DES, Sarajevo, 2005.
- Cvitković, Ivan: Sociologija religije, treće izdanje, DES, Sarajevo, 2004.
- Чинилин, Павел: Концепция национальной безопасности Российской Федерации и противодействие религиозному экстремизму, <http://iriney.vinchi.ru/legal/001.htm>.

NEW GOVERNMENT POLICY OF RUSSIA AND SOME EUROPEAN COUNTRIES ON RELIGIOUS SECTS

Summary

The Russian Federation, and also a number of European countries, has started a sort of revision of attitude towards the activity of non-traditional, foreign religious organizations, known as sects. The work of “Aum Shinrikyo” sect is forbidden in the Russian Federation, as well as the activity of “Jehovah’s Witnesses” in Moscow. In France “The Order of Sun’s Temple” and the so called Scientology Church are forbidden, while in Italy the work of the occult religious organizations is observed and controlled. What

these new measures have in common is the awareness that some religious organizations (sects) contribute to the destabilization of society; they raise the rate of crime and drug abuse, change the cultural pattern and national opinion and contribute to the society's and country's political destabilization. Furthermore, attention is paid to the abuse of children and family and also to the non-compliance with the Labour Law.

Key words: *religious organization, sects, safety, society, values, Russia, France, Italy.*